

M.A. (Part-I)
EDUCATION
Advanced Philosophy
and Sociology of Education
(Paper – I) (OCT-16)

QP Code : **67308**

(3 Hours)

[Total Marks : 80

N.B. (1) Attempt any **four** questions from each section out of which question no.5 and question no. 10 are compulsory.

SECTION I

1. "The scope of Philosophy of Education is unlimited." Critically evaluate the statement. 10
2. Discuss role of Yoga in Education. 10
3. Explain the educational contribution of Plato. 10
4. Define Multicultural Education. Discuss its scope. 10
5. Answer briefly any **two** of the following :- 10
 - (a) Any **two** strategies of Quality Enhancement of Educational Institution,
 - (b) Importance of Value Education,
 - (c) True Teacher according to Jiddu Krishnamurthy,
 - (d) Educational Aims according to Pragmatism.

SECTION II

6. Define Sociology of Education. Explain the functions of Education in Society. 10
7. Explain the Influence of Education on culture. 10
8. Discuss the main features of Conflict Theory. 10
9. How does Education help in the process of Economic development. 10
10. Answer briefly any **two** of the following :- 10
 - (a) Types of social stratification,
 - (b) Concept of world citizenship,
 - (c) Drawbacks of Structural Functionalism,
 - (d) Relationship of Teacher, Administrator and Colleagues.

[TURN OVER

SF-Con.4485-16.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : ८०]

- सूचना : (१) प्रत्येक विभागातील कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
 (२) प्रश्न क्र. ५ आणि प्रश्न क्र. १० अनिवार्य आहे.

विभाग - १

१. "शिक्षणाच्या तत्वज्ञानाची व्याप्ती अमार्यादित आहे." या विधानाचे चिकित्सक मुल्यांकन करा. १०
२. शिक्षणात योग्याच्या भूमिकेची चर्चा करा. १०
३. प्लेटोचे शैक्षणिक योगदान स्पष्ट करा. १०
४. बहुसांस्कृतिक शिक्षणाची व्याख्या सांगा. त्याच्या व्याप्तीची चर्चा करा. १०
५. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर थोडक्यात लिहा. १०
 - (अ) शैक्षणिक संस्थेच्या गुणवत्ता वृद्धीसाठी कोणत्याही दोन उपाययोजना,
 - (ब) मूल्य शिक्षणाचे महत्व,
 - (क) जे. कृष्णमुर्ती अनुसार खरा शिक्षक,
 - (ड) व्यवहारवादाच्या शिक्षणाची ध्येय्ये.

विभाग - २

६. शैक्षणिक समाजशास्त्राचे अर्थ सांगा. समाजामध्ये शिक्षणाचे कार्य स्पष्ट करा. १०
७. शिक्षणाचा संस्कृतिवर परिणाम स्पष्ट करा. १०
८. संघर्ष उपपत्तीच्या मुख्य वैशिष्ट्यांची चर्चा करा. १०
९. आर्थिक विकासाच्या प्रक्रियेत शिक्षण कशाप्रकारे मदद करते? १०
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर थोडक्यात लिहा. १०
 - (अ) सामाजिक स्तरीकरणांचे प्रकार,
 - (ब) वैश्विक नागरिकत्वाची संकल्पना,
 - (क) संरचनात्मक व्यावहारिकतावादाच्या त्रुटी,
 - (ड) शिक्षक, प्रशासक व सहकारी यातील संबंध.

M.A. (Part-I)
EDUCATION
Advanced Educational Psychology
(Paper – II) (OCT-16)

Q.P. Code : **67408**

(3 Hours)

[Total Marks : 80

- N.B. :** (1) Answer any **three** questions from Q.1 to Q.7.
(2) Question No. 8 is **compulsory**.

1. (a) Explain the contribution of cognitive and behaviouristic schools of psychology in education. 10
(b) Explain Bandura's social learning theory with appropriate educational implications. 10
2. (a) How can a teacher use Ausubel's Meaningful learning theory to organise knowledge and present materials to the learners? Illustrate 10
(b) Explain how does D'bono's six thinking hats technique contribute to parallel thinking for a better decision making. 10
3. (a) How does the A-B-C chart serve as a very useful method of analysing classroom behaviour? Illustrate with suitable examples. 10
(b) Discuss Guilford's cognitive structure of Intellect with appropriate examples. 10
4. What is meant by exceptional children? Give classification of exceptional children. Explain the behavioral signs of socio-culturally exceptional children. 20
5. (a) What is the attribution theory? How will it help the classroom teacher in developing motivation in students? 10
(b) Explain Sternberg's cognitive styles with its practical application. 10
6. (a) Define Leadership. Explain the different types of leadership styles. 10
(b) Explain the Indian perspective of understanding personality. 10
7. "It is imperative for a teacher of today to be equipped with knowledge and skills to deal with learning disabilities". Justify. 20

[TURN OVER

8. Write short notes on (Any four):-

20

- (a) Importance of Inclusive Education,
- (b) Concept and types of learning style,
- (c) Components of metacognition,
- (d) Strategies to cater to children with Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD),
- (e) Importance of Team buildings,
- (f) Scope of educational psychology.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : ८०)

सूचना : (१) प्र. १ व प्र. ७ पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
(२) प्र. ८ अनिवार्य आहे.

१. (अ)	मानसशास्त्राच्या बोधात्मक व वर्तनवादी शाखांचे शिक्षणात योगदान स्पष्ट करा.	१०
(ब)	बंडुराची सामाजिक अध्ययन उपत्ती योग्य शैक्षणिक योगदान देऊन स्पष्ट करा.	१०
२. (अ)	शिक्षण ज्ञानाचे आयोजन करताना तसेच विद्यार्थ्यांसमोर विषयवस्तु प्रस्तुत करताना असुबेलच्या अर्थपूर्ण अध्ययन उपपत्तीचा कशा प्रकारे उपयोग करतील? सोदाहरण लिहा.	१०
(ब)	डि-बानो चे 'सहा चिंतन टोपी तंत्र' योग्य निर्णय घेण्याच्या दृष्टिने समांतर चिंतनात कशा प्रकारे योगदान करते?	१०
३. (अ)	वर्ग-वर्तनाच्या विश्लेषणाची एक अत्यंत उपयुक्त पद्धती या दृष्टीने ए-बी-सी चार्ट कशाप्रकारे कार्य करते? सोदाहरण स्पष्ट करा.	१०
(ब)	गिलफोर्ड यांच्या बुद्धिमत्तेच्या बोधात्मक रचनेची चर्चा करा.	१०
४.	'अपवादात्मक बालके' म्हणजे काय? अपवादात्मक बालकांचे वर्गीकरण द्या. सामाजिक-सांस्कृतिकदृष्ट्या अपवादात्मक बालकांची वर्तन लक्षणे स्पष्ट करा.	२०

[TURN OVER

५. (अ) कारणमीमांसा-उपत्ती (अॅट्रीब्युशन) म्हणजे काय? शिक्षकास या उपत्तीचा वर्गात विद्यार्थ्यांमध्ये प्रेरणा निर्माण करण्यासाठी कसा उपयोग होईल? १०
(ब) स्टर्नबर्ग यांच्या बोधात्मक शैली त्याच्या प्रात्यक्षिक उपयोजनासह स्पष्ट करा. १०
६. (अ) नेतृत्व गुणांची व्याख्या लिहा. नेतृत्व शैलीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. १०
(ब) व्यक्तिमत्व आकलनाचा भारतीय दृष्टिकोन स्पष्ट करा. १०
७. “आजच्या शिक्षकांना अध्ययन अक्षमतेसंबंधीच्या समस्यांचा सामना करण्यासाठी योग्य ज्ञान व कौशल्याचे सज्ज होणे अनिवार्य झाले आहे.” समर्थन करा. २०
८. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा. २०
(अ) समावेशित शिक्षणाचे महत्व,
(ब) अध्ययन शैलीचे प्रकार व संकल्पना,
(क) उच्च बोधात्मकतेचे घटक,
(ड) ए.डी.एच.डी असलेल्या बालकांची काळजी घेण्याची नीती,
(इ) संघ-बांधणी (टीम-बिल्डिंग) चे महत्व,
(फ) शैक्षणिक मानसशास्त्राची व्याप्ती.

.....

M.A. (Part-I)
EDUCATION
Research Methodology in Education
(Paper – III) (OCT-16)

QP Code : 67539

(3 Hours)

[Total Marks : 80

N.B. : (1) Answer any **three** questions from Q.1 to Q.7.
(2) Q. No. 8 is **compulsory**.

1. Explain the steps of scientific method. What are the aims of research as a scientific activity? 20
2. Write a research proposal for the following topic " A study of Organisational culture of secondary schools of Mumbai on the Basis of its Types as perceived by Teachers." 20
3. (a) Discuss the concept and types of hypothesis. 10
(b) Differentiate between probability and non-probability sampling techniques. 10
4. (a) Explain the steps and procedures of conducting causal- comparative research. 10
(b) Discuss factors affecting validity of experimental research. 10
5. (a) Explain the concept of attitude scale. Explain the Likert's scale to measure attitude. 10
(b) Explain the observation technique. Write steps of effective observation. 10
6. Explain the process of tool construction in educational research. Discuss any **two** methods of estimating reliability in detail. 20
7. Explain the meaning of qualitative research. What are the principles and characteristics of qualitative data analysis? 20
8. Write short notes on (Any **four**):- 20
 - (a) Ethical considerations in educational research,
 - (b) Concept of universe and sample,
 - (c) Meaning and characteristics of Ethnography,
 - (d) Nesting design,
 - (e) Types of measurement scale,
 - (f) Importance of t-test.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : ८०)

सूचना : (१) प्र. १ व प्र. ७ पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
(२) प्र. ८ अनिवार्य आहे.

१. वैज्ञानिक पद्धतीच्या पायऱ्या स्पष्ट करा. एक वैज्ञानिक कृती या दृष्टीने संशोधनाची उद्दिष्ट्ये कोणती? २०
२. खालील संशोधन विषयासाठी संशोधन आराखडा लिहा: "शिक्षकांच्या अवबोधानुसार मुंबईतील माध्यमिक शाळांचा त्यांच्या प्रकारानुरूप संस्थेच्या वातावरणाचा अभ्यास." २०
३. (अ) परिकल्पना ही संकल्पना व त्याच्या प्रकारांची चर्चा करा. १०
(ब) संभाव्यता व असंभाव्यता न्यादर्श तंत्राची तुलना करा. १०
४. (अ) कारण-मीमांसा संशोधन करण्याच्या पायऱ्या व कार्यपद्धती स्पष्ट करा. १०
(ब) प्रायोगिक संशोधनाच्या वैधतेवर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा. १०
५. (अ) 'अभिवृत्ती मापनश्रेणी' ही संकल्पना स्पष्ट करा. अभिवृत्ती मान करण्यासाठी लिकर्ट श्रेणी स्पष्ट करा. १०
(ब) निरीक्षण तंत्र स्पष्ट करा. प्रभावी निरीक्षणाच्या पायऱ्या लिहा. १०
६. शैक्षणिक संशोधनात साधन निर्मितीची प्रक्रिया स्पष्ट करा. सप्रमाणता सिद्धतेच्या कोणत्याही दोन पद्धतींची सविस्तर चर्चा करा. २०
७. गुणात्मक संशोधनाचा अर्थ स्पष्ट करा. गुणात्मक माहिती विश्लेषणाची तत्त्वे व गुणधर्म कोणते? २०
८. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) २०
 - (अ) शैक्षणिक संशोधनातील नैतिक विचार,
 - (ब) युनिव्हर्स व न्यादर्श संकल्पना,
 - (क) मानववंश अभ्यासचा अर्थ आणि वैशिष्ट्ये,
 - (ड) निस्टेड अभिकल्प,
 - (इ) मापनश्रेणीचे प्रकार,
 - (फ) टी-परिक्षिकेचे महत्त्व.

M.A. (Part-I)
EDUCATION
Teacher Education
(Paper – IV) (OCT-16)

QP Code : 67659

(3 Hours)

[Total Marks : 80

- N.B. (1) Attempt **any three** questions from question no.1 to 7.
(2) Question **No.8** is **Compulsory**.
(3) **All** questions carry **equal** marks.

1. a)	What is the meaning of Teacher Education? Discuss the objectives of Teacher Education.	10
b)	Describe the concept of Privatisation. Explain the factors responsible for the privatisation of higher education.	10
2. a)	Discuss the need for professional ethics of Teacher Educators.	10
b)	Explain the role and functions of UNESCO for Teacher Education.	10
3. a)	What is co-operative learning? Discuss its advantages.	10
b)	Explain the concept of globalisation. What are its key features?	10
4. a)	Explain the role and competencies required of the teacher at the secondary level.	10
b)	Explain the concept of Quality. Discuss its characteristics.	10
5. a)	Discuss the approaches to 'value-based' Teacher Education.	10
b)	Discuss the problems of research in Teacher Education.	10
6. a)	Explain different types of Teacher Education systems Preventing in the USA.	10
b)	What are different professional obligations of a teacher? Discuss its necessity.	10
7. a)	Describe the growth of Teacher Education in independent India.	10
b)	Explain the concept of autonomy in Education. Describe the types of autonomy.	10
8.	Answer briefly (any four)	20
a)	Continuing Professional Teacher Development system (CPTD),	
b)	Teacher Education during Buddhist Period,	
c)	Importance of Wood's Dispatch to Teacher Education,	
d)	Functions of NCTE,	
e)	Role of a teacher at Pre-primary level,	
f)	Advantages of Reflective Teacher Education,	

[TURN OVER

SF-Con. 6296-16.

- सूचना : (१) प्रश्न क्रमांक १ ते ७ पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा
(२) प्रश्न क्रमांक ८ सक्तीचा आहे
(३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. (अ) अध्यापक शिक्षण म्हणजे काय? अध्यापक शिक्षणाच्या उद्दिष्टांची चर्चा करा. १०
(ब) खाजगीकरणाच्या संकल्पनेचे वर्णन करा. उच्च शिक्षणाच्या खाजगीकरणामुळे जबाबदार असणारे घटक स्पष्ट करा. १०
२. (अ) अध्यापक शिक्षकांसाठी व्यावसायिक नीतितत्वांच्या आवश्यकतेची चर्चा करा. १०
(ब) शिक्षक प्रशिक्षणातील युनेस्कोची भूमिका व कार्ये स्पष्ट करा. १०
३. (अ) सहयोगी अध्ययन म्हणजे काय? त्याच्या फायद्यांची चर्चा करा. १०
(ब) जागतिकीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा. त्याची मुख्य लक्षणे कोणती? १०
४. (अ) माध्यमिक पातळीवरील शिक्षकाची भूमिका व त्यासाठी आवश्यक कौशल्ये स्पष्ट करा. १०
(ब) गुणवत्तेची संकल्पना स्पष्ट करा. गुणवत्तेच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा. १०
५. (अ) मूल्याधिष्ठित शिक्षक - प्रशिक्षणाच्या उपागमांची चर्चा करा. १०
(ब) अध्यापक शिक्षणातील संशोधनाला भेडसावणाऱ्या समस्या स्पष्ट करा. १०
६. (अ) यु.एस.ए. मधील प्रचलित विविध अध्यापक शिक्षक प्रणाली स्पष्ट करा. १०
(ब) शिक्षकाची विविध व्यवसायिक बंधने कोणती? त्यांच्या आवश्यकतेची चर्चा करा. १०
७. (अ) स्वतंत्र भारतातील अध्यापक शिक्षणाच्या विस्ताराचे वर्णन करा. १०
(ब) शिक्षणातील स्वायत्ततेची संकल्पना स्पष्ट करा. स्वायत्ततेच्या प्रकारांचे वर्णन करा. १०
८. थोडक्यात लिहा (कोणतेही चार) २०
(अ) सीपीटीडी प्रणाली,
(ब) बौद्धकालीन अध्यापक शिक्षण,
(क) बुड्यांच्या माहितीपत्राचे अध्यापक शिक्षणातील महत्त्व,
(ड) एन.सी.टी.ई. ची कार्ये,
(इ) पूर्व-प्राथमिक पातळीवरील शिक्षकाची भूमिका,
(फ) परावर्तित शिक्षक - शिक्षणाचे फायदे.